14.10.2025

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta, verojaosto

Viite: HE 95/2025 vp

Asia: Hallituksen esityksestä laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain 4 §:n ja liitteen muuttamisesta (HE 95/2025)

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry on valtakunnallinen kansalais- ja asiantuntijajärjestö, joka ehkäisee ja vähentää päihde- ja pelihaittoja. EHYT tukee yhteisöjen ja yksilöiden hyvinvointia sekä vahvistaa sosiaalisesti kestävää kehitystä. Työ ulottuu lapsista ja nuorista työ- ja eläkeikäisiin.

Lisätietoja:

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
Kehitysjohtaja Heikki Luoto, heikki.luoto@ehyt.fi, p. 050 368 8894

Lausunto 14.10.2025

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry (myöh. EHYT) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain 4 §:n ja liitteen muuttamisesta (HE 95/2025 vp). EHYT pitää tärkeänä, että alkoholihaittoja ehkäistään yhteiskuntatasolla monin keinoin.

Pääviestit:

- EHYT kannattaa hallituksen esittämiä korotuksia alkoholin valmisteveroon.
- EHYT esittää, että korotusta painotetaan juomiin, joiden saatavuutta laajennettiin Alkosta päivittäistavarakauppoihin alkoholilain muutoksella kesällä 2024.
- EHYT kannattaa alkoholin valmisteveron sitomista indeksiin.
- EHYT esittää huolen alkoholin valmisteveron ohjausvaikutus heikkenee, jos alkoholin etämyyntiä ulkomailta avataan (HE 131/2025).
- **EHYT esittää, että käynnistetään selvitys haittaverojen (alkoholi- ja tupakkavero) ja rahapelituottojen kohtuullisen osuuden ohjaamisesta haittojen ehkäisyyn**, joko korvamerkinnän, julkisen talouden kirjauksen tai vastuullisuusmaksumallin kautta.

Maailman terveysjärjestö WHO on todennut, että hinnan, saatavuuden ja markkinoinnin sääntely ovat tutkitusti kustannustehokkaimpia tapoja vähentää alkoholin haittoja ja kustannuksia yhteiskunnassa.

Hinnansääntely on tehokas toimenpide silloin, kun siinä huomioidaan yleinen hinta- ja tulotaso sekä inflaatio. Veronkorotuksilla pitää pyrkiä siihen, että alkoholin reaalihinta pysyy kokonaiskulutusta hillitsevällä tasolla. Säännöllisillä veronkorotuksilla pystytään hillitsemään alkoholinkokonaiskulutusta ja sitä kautta alkoholista yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja ja kustannuksia.

EHYT kannattaa esitystä alkoholiveron nostosta viinien ja muiden käymisteitse valmistettujen tuotteiden osalta. Korotusta tulisi kuitenkin painottaa juomiin, joiden saatavuutta laajennettiin Alkosta päivittäistavarakauppoihin alkoholilain muutoksella kesällä 2024. Tällöin vahvuudeltaan yli 5,5- mutta enintään 8-tilavuusprosenttisten viinin ja muiden käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien veroa tulisi korottaa muita enemmän.

Hallitus on aiemmin alentanut eniten kulutetun juomaryhmän eli oluen verotusta 4,8 prosentilla (yhteisvaikutukseltaan arviolta 25 miljoonaa euroa). Oluen osuus suomalaisten kokonaiskulutuksesta on 45,8 % 100-prosenttisena alkoholina mitattuna. EHYT esittää, että oluen verotusta kiristetään yhdeksällä prosentilla.

Alkoholi verotuksen sitominen yhdenmukaistettuun kuluttajahintaindeksiin

EHYT kannattaa alkoholin valmisteveron indeksisidonnaisuutta. Inflaatio heikentää ajan myötä valmisteverojen (esim. alkoholi- ja tupakkaverot) reaalista arvoa, mikä vähentää niiden tehoa kulutuksen hillitsemisessä ja verotulojen keräämisessä. Jotta verojen vaikutus säilyisi, on hyvä tehdä tasokorotusten lisäksi automaattisia verotarkistuksia, jolla varmistetaan, että verokannat pysyvät inflaation tahdissa ja veron haittoja vähentävä vaikutus toteutuu. Myös Maailman

terveysjärjestö WHO suosittelee, että maat säätävät lailla automaattisesta valmisteverojen tarkistamisesta vähintään inflaation verran.

Esityksessä on esitetty, että alkoholivero sidottaisiin yhdenmukaistettuun kuluttajahintaindeksiin (YKHI), jonka muutosta tarkasteltaisiin 12 kuukauden jaksoissa. EHYT lähtökohtaisesti kannattaa esitystä. Samalla on kuitenkin hyvä todeta, että alkoholihaittojen ehkäisemisen kannalta on keskeistä säädellä veropolitiikalla alkoholin hintaa suhteessa kotitalouksen käytettävissä oleviin tuloihin.

Esityksessä on käsitelty suppeasti ja osin vaillinaisesti muita mahdollisia indeksejä, joihin alkoholiveron olisi voitu sitoa. Esimerkiksi alkoholiveron sitominen ansiotuloindeksiin varmistaisi, että alkoholin hinta seuraisi kansalaisten ostovoiman kehitystä. Esityksessä tämä vaihtoehto on kuitenkin ohitettu ilman perusteluja tai vaihtoehdon avaamista tarkemmin.

Huoli ulkomaisen tuonnin lisääntymisestä ja etämyynti

Maahantuonnin lisääntymistä on aiheellista tarkastella veron korotuksien yhteydessä, mutta samalla on olennaista pohtia keinoja, joilla ilmiötä voitaisiin ehkäistä. Yksi keskeinen näkökulma liittyy suoriin ja epäsuoriin yritystukiin, joita esimerkiksi varustamoille myönnetään. Yritystukien vähentäminen voisi osaltaan hillitä alkoholin maahantuontia ja tukea kansanterveydellisiä tavoitteita kokonaisvaltaisesti.

Toinen keskeinen tekijä on ulkomailta tehtävät etäostot ja -myynti, jonka lainsäädännöllistä asemaa käsittelevä lakiesitys on ollut kesällä 2025 lausuttavana. Alkoholilaki ja valmisteverolaki lähtevät siitä, että verot tulee maksaa myös ulkomailta tilattavista tuotteista. On keskeistä huolehtia riittävästä valvonnasta, jolla pystytään varmistumaan verojen maksusta myös ulkomailta tilattavista tuotteista.

Alkoholiveron tuottojen korvamerkintää alkoholihaittojen ehkäisyyn tulisi selvittää

Alkoholilla on kaksi päävaikutusta toimivaan kansantalouteen: alkoholi 1) lisää julkisen sektorin kustannuksia ja 2) vähentää veronmaksajien määrää. Alkoholi lisää palvelutarvetta, heikentää tuottavuutta ja vaikuttaa kielteisesti väestön terveyteen sekä työ- ja toimintakykyyn.

Finnish Consulting Groupin toteuttaman laskelman mukaan alkoholi on useimmilla hyvinvointialueilla suurin yksittäinen vältettävissä olevien ennenaikaisesti menetettyjen elinvuosien aiheuttaja (Potential Years of Life Lost, PYLL-indeksi). FCG on esittänyt alkoholin vuoksi menetetyn inhimillisen pääoman suuruudeksi jopa 1,3 miljardia euroa per vuosi.

Alkoholinkäytön lisääntymisen haitat heijastuvat suoraan suomalaiseen työelämään ja sen tuottavuuteen. On arvioitu, että alkoholin käyttö aiheuttaa suomalaisilla työpaikoilla 500 miljoonan euron suuruiset vuosittaiset kustannukset, jotka syntyvät poissaolojen ja alentuneen tuottavuuden, lyhentyneiden työurien sekä työtapaturmien kautta. (Miettinen & Rantapuska, 2018.)

EHYT esittää, että alkoholiveron osalta tulee selvittää mahdollisuus korvamerkitä alkoholiveron tuotoista osa alkoholihaittojen ehkäisyyn.

Tutkituimmat ja kustannustehokkaimmat keinot ehkäistä alkoholihaittoja väestötasolla ovat saatavuuden, hinnan ja markkinoinnin sääntely

EHYT pitää tärkeänä, että alkoholihaittoja ehkäistään yhteiskuntatasolla monin keinoin. Maailman terveysjärjestö WHO on todennut, että hinnan, saatavuuden ja markkinoinnin sääntely ovat tutkitusti kustannustehokkaimpia tapoja vähentää alkoholin haittoja ja kustannuksia yhteiskunnassa.

EHYT muistuttaa, että alkoholipolitiikkaa tulee ensi sijassa ohjata sosiaali- ja terveyspolitiikka eikä elinkeinon etu. Alkoholi on merkittävä tekijä, joka alentaa suomalaisten terveyttä sekä työ- ja toimintakykyä sekä lisää terveyseroja ja eriarvoisuutta. Alkoholipolitiikan tavoitteena tulee olla kokonaiskulutuksen alentaminen ja haittojen vähentäminen tutkittuun tietoon perustuen.

Pääministeri Petteri Orpon hallitus on toteuttanut ja suunnitellut useita muutoksia alkoholilainsäädäntöön, joissa puretaan alkoholin saatavuuteen liittyviä rajoituksia ilman kokonaisvaikutusten arviointia. Alkoholilakiin sekä -verotukseen esitettäviä muutoksia ja niiden vaikutuksia on välttämätöntä tarkastella kokonaisuutena kestävän kansantalouden ja -terveyden kannalta eikä yksittäisten elinkeinosektoreiden lyhyen aikavälin taloudellisten etujen näkökulmasta.

Alkoholista syntyy miljardiluokan vuosittaiset välittömät ja välilliset haittakustannukset suomalaiselle yhteiskunnalle. Pelkästään alkoholiveroa säätämällä ei voida kattaa näitä kustannuksia, vaan tarvitaan myös muita sääntelytoimenpiteitä. Tällaisia ovat esimerkiksi saatavuuden rajaaminen aukioloajoilla sekä liikkeiden määrillä.